

NGẬM NGÙI

(THƯ TTBG GỬI NHÀ VĂN
THẾ PHONG Sài Gòn).

(Tâm bút)

[]

I.

San Jose, California, Chủ nhật May 17/2020

Anh Thế Phong ơi,

Đêm qua, thứ Bảy, tình cờ nghe bài hát Sáu Mươi Năm Cuộc Đời ai đó tải trên YouTube, tự dưng BG thấy lòng bồi hồi ghê gớm. Không thể làm được việc gì kế tiếp nên cứ ngồi thần thờ suy nghĩ; đem luôn nỗi suy nghĩ vào trong giấc ngủ.

Cũng chiều hôm qua thứ Bảy (May 16/2020), nhận bài viết “TTBG, Nỗi Bi Tráng Lặng Âm” (tác giả Tôn Nữ Mặc Giao) từ anh Thế Phong gửi (đăng trong website VIRGIL GHEORGHIU), BG cảm động quá. Nghĩ miên man đến anh và những kỷ niệm Sài Gòn trong các mùa hè cũ... Lòng chột an ổn bởi biết rằng anh còn OK trong cơn đại dịch hiện tại.

Chẳng biết hồi đáp cách nào cho anh, BG đành đăng thư này trên trang Facebook TTBG, may ra anh đọc được. Anh là ông anh, một tên tuổi lớn trong giới văn học miền Nam trước 1975, hẳn không bao giờ câu chấp theo cô em dốt nát về kỹ nghệ cơ khí thời đại Google?!

*/ Điều muốn chia sẻ với anh Thế Phong chính là “nỗi đau không bao giờ dứt” trong trái tim BG theo một quê hương đã mất. Sống trên xứ người tự do mà BG từ chối tất cả mọi cái gì thuộc về văn minh, vật chất (cuộc sinh tồn hằng ngày đăm bạc y hết một kẻ ần tu nơi hoang dã!). Ai bảo BG ngu, BG mặc! Ai bảo BG chậm tiến, không thức thời, BG cũng chẳng màng!

*/ Có cái gì (không hẳn gọi) “căm thù” (mà thật là) “chán ghét” khi nghĩ tới quê hương tan hoang trên đủ mọi khía cạnh sau 45 năm quản ngục dưới sự cai trị của Việt Cộng.

Đôi mắt ngây thơ mở lớn dán lên cuốn sách văn, cùng chúng bạn cất giọng đọc theo cô giáo:

“Xe-hát-a-Cha; Em-mờ-e-me-nặng-Mẹ;...”

Đôi mắt khờ khạo vẫn mở lớn ở các lớp Tiểu học, Trung học, Đại học khi nhìn chăm chăm vào thầy giáo, nghe giảng các bài Lịch Sử & Địa Dư VN...

Đôi mắt ấy lúc này không còn muốn mở ra để dõi theo trên màn ảnh một sự “mất-hút-đau-lòng” của một Sài Gòn-Cũ bên dưới lớp vẻ hào-nhoáng-rất-giả-tạo của một Sài Gòn-Mới; đôi tai không một lần muốn nghe những lời huênh hoang vô nghĩa của đám-người-thắng-trận-bằng-cướp-giật, đôi nghịch trung thực với hoàn cảnh sống quá cơ cực của 80 triệu người dân Bắc-Trung-Nam.

Hễ cứ mở Internet ra, thấy các mẩu tin khoác lác “như con vẹt” của Việt Cộng là BG tắt liền Internet!

*/ Đó phải chăng là “lòng yêu nước”?

BG tin rằng có, nhưng theo “cách rất riêng của BG” (nếu-không-làm-rạng-danh-được-thì-cũng-chẳng-bao-giờ-khiến-túi-hổ-cho-Bà-Mẹ-Ấu-Cơ), anh Thế Phong ơi.

*/ Dù vậy, chiều tối hôm qua, lời nhạc Y Vân và tiếng hát Hùng Cường trong Sáu Mươi Năm Cuộc Đời đã làm dậy lên trong BG một tình cảm kiêu hãnh rất quái dị.

“Em ơi có bao nhiêu

Sáu mươi năm cuộc đời!...”

Nhân sinh quan về cuộc đời của người nhạc sĩ tài hoa được thể hiện sinh động qua một phong cách và âm giọng cũng rất tài hoa.

*/ Miền-Nam-Xưa thật đã có vô số người tài trên rất nhiều lãnh vực.

Một Miền Nam huy hoàng là thế mà chỉ trong một ngày bỗng dưng trở thành tan hoang tất cả! Biết bao tinh hoa bị vùi dập. Bao xác thân nằm sâu trong lòng biển lạnh? Số ít may mắn vượt thoát ra hải ngoại cũng mai một tâm tư gần trọn theo thực tế cay đắng xứ người.

Bốn mươi lăm năm tròn trôi qua, so với 60 năm cuộc đời trong bài hát Y Vân thì cũng đã chiếm hết $\frac{3}{4}$ con số.

Trong bốn mươi lăm năm đó, “những-ai-bên-thắng-trận” đã làm được gì cho đất nước tan nát và “những-ai-phia-thua-trận” đã bị thiệt thòi cỡ nào theo sự tan nát đất nước kể từ ngày 30/4/1975?

Câu trả lời chỉ là nỗi buồn âm u trong trái tim BG.

II.

*/ Năm 1993, lần đầu về thăm quê hương, một đêm lang thang dọc chợ Dalat, BG dừng chân nơi cái lò than hừng lửa có cô bé đang ngồi nướng bắp. Nghe cô nói giọng Bắc, hỏi cô sinh trưởng ở đâu, cô đáp “*Dalat, 1982, nhưng bố mẹ con gốc người Hà Tĩnh, vào miền Nam từ năm 1980*”, BG thật lòng kinh ngạc!

*/ Năm 2001, qua Berlin thăm đứa em trai, gặp tình cờ những người trẻ VN dáng vẻ hung dữ căng cáo, hỏi xuất thân từ đâu, họ đáp: “Nghệ An, Thanh Hóa”, BG cũng thật lòng kinh ngạc!

*/ Hai chữ “kinh ngạc” khó thể diễn tả chiều sâu cho rõ ràng bằng chữ nghĩa.

*/ Khi ấy, (rất khờ khếch) BG nghĩ:

“Dân Dalat chính gốc đang bị đồng hóa với dân Miền Bắc xa lạ. Lớp tuổi trẻ ưu tú miền Nam du học Tây Đức đang bị đồng hóa với tuổi-trẻ-lao-động-xã-hội-chủ-nghĩa-Đông-Đức tràn qua sau khi bức tường Berlin bị giật sập.”

Nỗi buồn trong tim đậm càng thêm man mác!

*/ Cô bé bán bắp bên đường VÃN CỐ QUYỀN nhận mình là dân Dalat chính gốc.

Bọn bày đoàn băng đảng tai beo tai gấu Nghệ An-Thanh Hóa CŨNG CỐ QUYỀN nhận mình là Việt-kiều-Tây-Đức!

Thời thế đổi thay, vàng thau lẫn lộn! Không biết đâu là Thật, đâu là Giả.

Về VN nhiều lần, nỗi buồn càng lớn rộng theo mắt nhìn thực thể, luôn cả sâu thẳm trong nỗi niềm suy nghĩ...

*/ Đẻ rồi, những mùa hè đi chơi với nhau, cả anh Thế Phong và anh Đông Sơn không bao giờ thấy BG xin các anh đưa đến các con đường Nguyễn Huệ, Lê Lợi, Nguyễn Trung Trực, Gia Long, Nguyễn Du... quen thuộc thời còn đi học; cũng không một lần lui tới các quán bar, vũ trường náo nhiệt... mà BG chỉ rủ các anh cùng đi về vùng đồi núi xa xôi Dalat hay Nha Trang biển rộng, nơi chí ít vẫn còn “mang dấu tích một thời trước 30/4/1975”.

Rõ ràng BG đã làm điều “chạy trốn!”

Chạy trốn một cái nhìn nào lòng theo vô số cảnh đời nghèo khổ trong một Sài Gòn-Mới phô trương hoa lệ.

Chạy trốn một vết thương không bao giờ có thể chữa cho lành trong chính trái tim riêng đã mấy chục năm qua.

III.

Khi chiếc xe 9 chỗ đưa anh em mình từ phi trường Tân Sơn Nhất về Dalat lúc đã quá khuya, dừng lại ven đường ăn tô cháo, uống cốc café, các anh đâu biết rằng BG đã nhiều lần ngược cổ hít vào hồn cái mùi thân yêu của quê hương thôn dã? Đâu hay rằng, cũng niềm rung động đó, hai lá phổi BG tràn ngập mùi lá thông xanh từ đèo Prenn dẫn vào thành phố mù sương?

BG chí tình là thế! Kỷ niệm giữa anh em mình cũng mang mang như thế!

Anh Văn Quang, anh Phan Diên, anh Uyên Thao, anh Đặng Văn Âu (đều là người Miền-Nam-Cũ)... chưa từng một lần có được với BG những phút giây quý báu trong quê hương như anh Thế Phong và anh Đông Sơn đã có.

Những cốc café đầu đường xó chợ ở Sài Gòn, những cốc café Dalat buổi-sớm-rất-khuya tại cái quán cóc ven đường Duy Tân gần nhà chị Lệ Khánh, tác giả thi tập nổi tiếng Em Là Gái Trời Bất Xấu, những cốc café Tùng buổi xế hoàng hôn anh em mình cùng uống... vẫn là những hình ảnh chiếm chỗ đứng vững vàng trong trái tim đa cảm của BG.

Nhưng mà, phải! Làm sao quên được? Càng không thể quên ở lúc bây giờ, anh Đông Sơn đã ra người thiên cổ, còn anh Thế Phong và BG đều sắp phải từ giã cuộc chơi!

*/ Dù vậy, anh Thế Phong có tin, ngay từ những ngày đầu tháng 6/2000, BG đã “nhận ra” bản-sắc-Anh-một-trong-những-nhà-văn-gạo-cội-của-Sài-gòn-dấu-yêu (khi BG hãy còn rất bé)?

Bên dưới cái cười ngạo nghễ, anh vẫn là anh y hệt “những-người-Miền-Nam-tha-hương” hay “những-người-Miền-Nam-đi-tìm-quê-hương-đã-mất-ngay-chính-trên-vùng-đất-mình-đang-cư-trú”.

Thái độ quay lưng khinh bỉ của anh Văn Quang (tác giả Chân Trời Tím) trước những “kẻ mới” làm BG và Phan Diên nể phục, nhưng chính cái cách sống “ngửa-mặt-cười-toang-che-giấu-nỗi-đau-qua-những-tác-phẩm-văn-chương-liên-tục-xuất-bản-dưới-chế-độ-CS” của anh Thế Phong mới thật khiến BG quý trọng.

Anh không “chạy trốn” (như TTBG!) mà chính là “đổi diện”.

BG nhìn ra điều ấy, y hệt những con chữ anh từng đã viết:

*“Tôi ghét mặt tôi
 Nhưng tôi hiểu rằng
 Loại mặt nào tôi có
 Tôi phải nhô lên mặt tôi
 Nhưng tôi hiểu rõ rằng
 Loại nào mà nó đó!
 Mặt tôi ở trên đầu
 Bạn bè là đôi mắt
 Đôi môi, chiếc mũi
 Nhưng mặt tôi khác hẳn mọi người
 Mắt tôi nhìn cuộc đời sâu thẳm
 Mũi tôi biết tận hưởng mùi thơm
 Tim tôi xếp hàng tư tưởng lạ
 Và cũng có đôi phút
 Tôi buồn thê thiết
 Nhưng tôi vẫn cười
 Răng tôi trắng bong
 Bông bênh nụ cười hoa
 Lạc giữa giòng suối lọc*

Vậy mà sao hồn tôi vẫn khắc khoải

*Bởi lẽ tâm hồn tôi không phải mọi người
 Bởi vì chính tôi không giống ai
 Cho nên tôi hiểu tôi thuộc loại người nào rồi đó.”*

(Bài “Mình”, thi tập Nếu Anh Có Em Là Vợ, NXB Văn Học 1996).

*/ Mấy ai hiểu thấu được tâm hồn nhà văn, nhất là “mẫu-nhà-văn-Thế-Phong” mà điều trên hết trong cuộc sống chính là “sự tự do trân quý” dành cho chữ nghĩa?

*/ Cây bút anh đã từng không may mắn dưới chế độ Cộng Hòa:

*“Nếu anh là một nhà văn thiên tài
 Hay có khả năng
 Lại có thêm vẻ đẹp người con trai đến tuổi
 Tất cả những nàng con gái đẹp đều ghét anh
 Khi báo tin đám cưới anh chính thức
 Cũng như những người thanh niên tốt bụng
 Đều lảng mạ anh
 Khi báo tin tác phẩm lớn của anh ra đời.
 Lúc ấy tôi sẽ nói với anh
 “Tất cả bọn-người-vật đều châm chọc.”*

*Nếu anh là một nhà tiểu thuyết ba xu
 Lại thêm vẻ xấu xí của người con trai đến tuổi
 Tất cả những người con gái đẹp đều chúc tụng
 Khi báo tin đám cưới anh chính thức
 Cũng như những người thanh niên tốt bụng
 Hoan nghênh anh
 Khi báo tin tác phẩm hạ đẳng của anh ra đời.
 Lúc ấy tôi sẽ nói với anh
 “Lời phê bình kia là của bọn-người-vật...”*

(Bài “Người-Vật”, thi phẩm “Nếu Ta Có Em Là Vợ”, NXB Văn Học 1976).

*/ Bây giờ anh cũng chẳng may gì hơn dưới chế độ Cộng Sản, như bài thơ anh viết khi còn trẻ:

*“Soi gương trán nổi gồ ghề
 Núi non còn cát bốn bề lạnh hoang*

*Tuổi mình ba chục chưa tròn
 Sao tim tô thép răng mòn lung lay
 Soi gương tặc lưỡi gương gãy
 Hăm năm lăm lẽ thế này mãi ru?
 Trời cao biển rộng sương mù
 Thời gian vân vũ chẳng bù được đâu?”*

(“Ta”, thi phẩm Nếu Anh Có Em Là Vợ, NXB Văn Học 1996).

* / Dù vậy anh vẫn không để cho những con chữ bị mai một trước bất cứ hoàn cảnh cơ cực nào sau cái tháng Tư đen đầy thống hận:

*“Nếu cuộc đời sống trọn một trăm năm
 Năm mươi năm chẵn dành để ngủ
 Mười lăm hay hai mươi năm để ngủ giấc trưa
 Và lang thang tìm khoái cảm
 Tôi chưa kể cho bạn nghe
 Mười lăm năm mài gót nhà trường
 Cũng như dăm năm kể bên người yêu dạo mát
 Thì bạn ơi, tính số cuộc đời đâu có thiệt hơn
 Tháng ngày vẫn ngán ngủi!*

*Nếu cuộc đời chỉ có năm mươi
 Lượng số thời gian trôi qua
 Như điều thuốc trên môi
 Tàn trong nháy mắt
 Tôi vẫn chưa kể cho bạn nghe
 Giờ du hí, xi nê, kể môi hoan lạc
 Thì bạn ơi,
 Tháng ngày càng ngán ngủi!*

*Tôi chưa kể cho bạn nghe
 Những giờ phút hứng cảm
 Ngồi đọc thơ tiêu dao Cao Bá Quát
 Để nhìn nhân thế phù du*

Quay như chong chóng.

(...)

(Trích “Tính Số Cuộc Đời”, thi tập Nêu Anh Có Em Là Vợ, NXB Văn Học 1996).

*/ Chính vì “cuộc đời ngắn ngủi” mà anh lặn xả hết mình cho sự sống của những con chữ được anh cấu thành trong óc, để khi in ra trang giấy, tác phẩm anh có bị ngắt đầu xẻo tai bởi đám-người-(tự-nhận-là-văn-học)-của-bên-thắng-cuộc thì anh cũng cam đành! Chỉ sự sống cho những con chữ (nay đã trở nên tàn tật), với anh là trên hết.

BG quý anh thật lòng là ở điểm đó.

IV.

*/ Kỷ niệm trải qua cùng anh Thế Phong và anh Đông Sơn nhiều đến nỗi nói hoài không hết!

tại một quán ăn ở Sài Gòn, ngồi với anh và cô bạn Thế Dung (bên Pháp về), tình cờ nghe anh nói: “*Hôm nay là ngày sinh nhật thứ 75 của tôi.*”

Nhớ cả một chiều trong mùa hè đó, cũng tại Sài Gòn, đèo BG nơi yên sau “*chiếc xe cà tàng nổi tiếng nhờ đã chở nhiều văn nghệ sĩ hải ngoại về thăm quê cũ*”, anh kê vói ra sau cho BG nghe:

“*Chiều hôm qua trong bữa café có sự hiện diện của nhiều ‘anh hào năng nổ’, thi sĩ cà thọt Huy Tường đã lên tiếng mạt sát thậm tệ TTBG với Một Truyện Dài Không Có Tên. Tôi bực quá, khều nhẹ thi sĩ vài câu. Thế là thi sĩ tím mặt, cam hòng...*”

Xong, anh kết luận gọn ơ:

“Thú thật với BG, tôi không thể kèm được máu nóng khi nghe bất cứ ai đả kích văn chương và cuộc sống TTBG!”

Rồi, buổi sáng **ngày 2 tháng 6/2006**, tại một quán rất sang ở Sài Gòn, anh em mình –luôn anh Đông Sơn và chị Lê Duyên- được ông giám đốc Nguyễn Đức Bình, NXB Văn Nghệ Thành Phố HCM và nhà văn phó giám đốc Bích Ngân mời đến dùng điểm tâm (nhân câu chuyện xin phép in ấn tác phẩm Nước Chảy Qua Cầu của TTBG).

Có một câu, bữa đó Bích Ngân hỏi:

“Hôm nào thì Bích Ngân mới được hân hạnh mời chị BG uống rượu?”

BG đáp thẳng thắn:

“BG sợ rằng ‘sẽ không có dịp!’”

Rồi tự thấy mình “hơi lỗ măng”, BG nói trở đi:

“Anh Thế Phong là đại diện cho một Sài Gòn-Xưa trong trí não BG. Bao giờ không còn gặp anh Thế Phong, bấy giờ BG chẳng còn muốn trở về Sài Gòn nữa.”

*/ Từ năm **2008** anh vẫn ở Sài Gòn, BG vẫn có lần trở về VN, nhưng từ khi anh Đông Sơn đổ bệnh, rồi chết, BG không còn muốn lưu lại Sài Gòn ngày nào nữa...

*/ Cho đến hôm từ Dalat bay về dự buổi giỗ năm đầu của anh Đông Sơn ở cư xá Thanh Đa, **tháng 8/2015**, gặp anh Thế Phong, thấy anh đã già và BG cũng không còn linh hoạt.

Anh em mừng mừng tủi tủi. Cái bắt thần ôm choàng nhau của khi gặp gỡ, lần cái bắt tay thật xiết lúc từ giã (trước di ảnh anh Đông Sơn) rõ ràng là có mang dấu ấn giá trị rất đậm của Thời Gian. Anh Thế Phong vẫn là anh Thế Phong và BG vẫn là TTBG của kỷ niệm những mùa hè Sài Gòn-Mới trong tâm tưởng hai con người Miền-Nam-Cũ từng thấm hiểu “*thế-nào-là-cái-Đẹp-của-một-Sài-gòn-Xưa*”.

V.

Hôm nay nghe Hùng Cường hát Sáu Mươi Năm Cuộc Đời của Y Vân hay quá, lại nhớ anh Thế Phong với bài Tính Số Cuộc Đời đoạn cuối:

“Lý tưởng?

Sự nghiệp?

Cuộc đời?

Hôm nay dứt

Tôi nắm bàn tay tôi phút lâm chung

Khô cạn nước mắt

Tôi chẳng nhớ gì

Ngoài những giòng văn chương bút tích

Một kẻ qua đời

Vụt bóng hai mươi năm năm

Một phút huy hoàng rồi tắt!

Cách mạng ngày sau chót

Còn ghi trong nét bút

Lớp đi sau

Như hôm nay tôi khóc

Bằng ngọn bút văn chương

*Cách mạng nửa chừng, ngẩng mặt lên trời
Màu xanh xanh vút
Hát câu thơ lạc vận trái mùa
'Ba vạn sáu nghìn ngày là mấy
Cảnh phù du trông thấy cũng mực cười.'
Bởi vì mình đã chuốc sự đời!"*

*

**

*/ Trong Tài Hoa Mệnh Bạc tập I, viết về Modigliani (nhà danh họa Do Thái-Ý đầu thế kỷ 19), BG đã ghi:

"Trên mặt sau của một bức vẽ, Modigliani viết: 'Cuộc sống là món quà, từ ít đến nhiều, cho những kẻ biết và có, tới những kẻ không biết và không có...'"

Tận sâu ý nghĩ BG, anh Thế Phong cũng là như vậy; con người (giống như Modigliani) *"không bao giờ tỏ ra xao lãng trước món quà (Văn chương) Thượng Đế đã đặt vào tay"* anh.

*/ Bây giờ BG cũng phải đổi lại ý nghĩa câu nói đã trả lời nhà văn Bích Ngân buổi sáng đầu tháng 6/2006 ở Sài Gòn:

"Bao giờ anh Thế Phong nằm xuống thì bấy giờ chắc hẳn cây bút trong tay TTBG cũng 'nằm' theo."

Ai muốn hiểu sao, tùy ý!

Chữ nghĩa còn đó nhưng *"tri-âm-những-con-chữ-TTBG"* thì biết đi đến thế giới nào mà tìm cho được?!

Trần Thị Bông Giấy

(Bài viết xong tại San Jose, thứ Hai May 18/2020 9:52 tối).

[ ]

(Lời của độc giả tên Nguyễn Kỳ, ghi bên dưới bài viết đăng ở trang Facebook tối hôm trước:

"Đọc xong thấy buồn quá. Buồn cho BG, buồn cho mình, buồn cho những người đã có một thời để đau, để nuối tiếc. Nhưng mà những ngày còn lại không nhiều, BG nên có nhiều nụ cười hơn (cho mỗi mai thức dậy cảm ơn Đời đã có thêm một ngày để yêu thương cái Đẹp). Nên chăng? (May 182020)

[ ]

